

KİTAP İNCELEMESİ

Stephen M. WALT, *The Hell of Good Intentions: America's Foreign Policy Elite and the Decline of U.S. Primacy*
(New York, Farrar, Straus and Giroux, 2018)

Murat BAYAR

Doç. Dr., Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü, Ankara Sosyal Bilimler
Üniversitesi,

Bu kitap değerlendirmesine atıf için

Bayar, Murat, Kitap Değerlendirmesi: "Stephen M. Walt, *The Hell of Good Intentions: America's Foreign Policy Elite and the Decline of U.S. Primacy*, New York, Farrar, Straus and Giroux, 2018", *Uluslararası İlişkiler*, Cilt 16, Sayı 64, 2019, s. 169-171, DOI: [10.33458/uidergisi.653047](https://doi.org/10.33458/uidergisi.653047)

Erişim İçin: <https://dx.doi.org/10.33458/uidergisi.653047>

Uluslararası İlişkiler Konseyi Derneği | Uluslararası İlişkiler
E-Posta: bilgi@uidergisi.com.tr

Bu makalenin tüm hakları *Uluslararası İlişkiler Konseyi Derneği*'ne aittir. Önceden yazılı izin almadan hiçbir iletişim, kopyalama ya da yayın sistemi kullanılarak yeniden yayımlanamaz, çoğaltılamaz, dağıtılamaz, satılamaz veya herhangi bir şekilde kamunun ücretli/ücretsiz kullanımına sunulamaz. Akademik amaçlı alıntılar bu kuralın dışındadır. Yazıda belirtilen fikirler yalnızca yazarına/yazarlarına aittir. UİK Derneğini, editörleri ve diğer yazarları bağlamaz.

The Hell of Good Intentions: America's Foreign Policy Elite and the Decline of U.S. Primacy

Stephen M. Walt

New York, Farrar, Straus and Giroux, 2018, 400 sayfa, ISBN: 9780374280031

Murat BAYAR

*Doç. Dr., Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi, SBF, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü, Ankara.
E-posta: murat.bayar@asbu.edu.tr*

Harvard Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Profesörü Stephen M. Walt, Prof. John Mearsheimer ile birlikte realist düşünce okulunun yaşayan en önemli temsilcileri arasında gösterilmektedir. Son kitabında Walt, A.B.D. dış politikasının merkezinde yer alan liberal hegemonya stratejisinin başarısızlıklarını ve bu stratejiyi temsil eden zümreyi ele almaktadır. Yoğun eleştirilerini kapsamlı bir analizle ve zengin örneklerle gerekçelendiren Walt, alternatif olarak denizaşırı dengeleme stratejisini ortaya koymakta ve literatüre önemli bir katkı yapmaktadır.

Kitapta öncelikle liberal hegemonya stratejisinin ortaya çıkış süreci incelenmektedir. Soğuk Savaş bitip tek kutuplu dünyaya geçildiğinde A.B.D. yönetimi güvenlik taahhütlerini azaltma yoluna gitmek yerine, o dönemki başkan George H. W. Bush ve ulusal güvenlik danışmanının tabiriyle, dünyayı şekillendirmek için Roma İmparatorluğu'ndan bu yana hiçbir devlete nasip olmamış nadir bir fırsatın ellerine geçtiği tespitini yapmıştır. Takip eden üç başkanlık döneminde de (Clinton, Bush, Obama), farklı tarzlarına karşın, Amerikan liderliğinin dünyada ilerleme sağlamak için gerekli olduğu varsayılmış; demokrasiyi yaymak, A.B.D.'nin nüfuzunu artırmak ve liberal hegemonyayı kurmak için güç kullanımından kaçınılmıştır.

Adı geçen stratejide "liberal"den kastedilen, demokratik yönetimin, bireysel ve dini özgürlüklerin, hukukun üstünlüğünün ve serbest pazar ekonomisinin yerleşmesinin yanı sıra uluslararası ticaretin ve yatırımın önündeki engellerin azaltılması, devletlerarası ilişkilerin ise uluslararası örgütler çerçevesinde yürütülmesidir. Bu stratejinin "hegemonyal" olarak nitelendirilmesinin sebebi ise, A.B.D.'nin uluslararası sistemdeki emsalsiz konumuyla söz konusu değerleri/politikaları yaymada gücünü aktif bir biçimde kullanmasını içermesidir. Bu bağlamda, paradoksal olarak, A.B.D. statüko gücü değildir. Söz konusu stratejiyi savunan zümre, ayrıca, liberal hegemonyanın sadece A.B.D.'nin güvenliği ve refahı bakımından değil, dünyanın geri kalanının iyiliği için de zaruri olduğunu ileri sürmektedir.

Clinton'ın başkan olduğu 1993 ile Trump'ın seçildiği 2016 arasındaki dönemde dış politikada alınan sonuçları değerlendiren Walt, Bosna barış süreci gibi az sayıdaki vaka haricinde büyük bir başarısızlık sergilendiğini öne sürmektedir. Örneğin, A.B.D.'nin NATO'yu Rusya sınırlarına kadar genişletmesi, Soğuk Savaş sonrasında liberal sisteme dahil olma adımları atan bu ülkenin tarihi

reflekslerini harekete geçirmiş; “haydut devletler”den Kuzey Kore’nin nükleer silah geliştirmesi engellenemezken İran bölgede nüfuzunu artırmıştır. Dahası, Irak hapishanelerinde mahkumlara yapılan kötü muameleler, Ulusal Güvenlik Dairesi’nin (National Security Agency) kanunsuz şekilde Amerikan vatandaşlarının dijital verilerini toplaması ve baskıcı rejimlere verilen destekler A.B.D.’nin kişisel özgürlük, insan hakları ve hukukun üstünlüğü söylemindeki inandırıcılığını zedelemiştir. Son olarak, finansal krizler ve göç dalgaları ırkçı/ayırıcı akımları güçlendirmiş ve liberal değerler A.B.D. dahil hemen her yerde erozyona uğramıştır.

Kitabın devamında liberal hegemonyanın neden başarısız olduğu incelenmektedir. Soğuk Savaş döneminde A.B.D.’nin nüfuz alanında kısmen kurulabilen liberal düzenin dünyanın geri kalanında da uygulanması hedefinin temelinde demokratik barış teorisi, iktisadi liberalizm ve liberal kurumsalcılık teorisi yatmaktadır. Söz konusu başarısızlığı Walt her şeyden önce bu teorilerin/yaklaşımların özlerinde kusurlu olmalarına bağlamaktadır. Demokrasilerin birbirleriyle savaşma olasılıkları düşük olsa bile, demokratikleşmekte olan ülkeler bilakis saldırgan bir sicile sahiptir ve geçiş sürecinin nasıl yönetileceğine dair bir yol haritası bulunmamaktadır. Öte yandan, iki dünya savaşının gösterdiği üzere, ekonomik olarak karşılıklı bağımlılık ülkeleri birbirlerine saldırmaktan alıkoymamakta, uluslararası örgütler ise özellikle A.B.D. ve Rusya gibi güçlü üyelerin hukuka aykırı uygulamaları karşısında etkisiz kalabilmektedir. Başarısızlığın diğer sebepleri arasında dış muhatapların vereceği tepkilerin doğru hesaplanamaması, askeri muvaffakiyetlerin ulus inşasındaki rolünün abartılması ve (dolayısıyla) diplomasi sanatının yeterince kullanılmaması sayılmaktadır.

Takip eden bölümlerde, yukarıda belirtilen hatalar su yüzüne çıktığı halde liberal hegemonya stratejisinde neden bu kadar uzun süre ısrar edildiği ele alınmaktadır. Walt’ın tanımlamasıyla, dış politika zümresi uluslararası ilişkilerle düzenli olarak meşgul olan kişileri ve kurumları (Dışişleri Bakanlığı, istihbarat birimleri, silahlı kuvvetler, üniversiteler, düşünce kuruluşları, medyadaki fikir önderleri, lobiciler) içermektedir. İkinci Dünya Savaşı’ndan sonra A.B.D.’nin tecritçilik politikasını bırakarak uluslararasılaşma siyaseti gütmesi uzmanlaşma getirmiştir. Ancak, bu süreç beklenildiği gibi zengin bir tartışma ortamı yaratmamış, *Blob*’un (Washington dış politika eliti) liberal hegemonya stratejisine bağlılığı ve aykırı fikir sahiplerini kariyer yönünden cezalandırması, başarısızlığın önünü açmıştır.

Walt önde gelen uzmanların düşünce kuruluşlarından bürokrasiye, oradan üniversitelere ve tekrar dış politika yönetimine giden kariyerlerini isim isim canlı bir şekilde tasvir etmektedir. Liberal hegemonya stratejisine bağlılık *Blob*’a ömür boyu iş garantisi ve statü sağlarken zümrenin bu denli kalabalık olması yapılan hatalardan kimin sorumlu olduğunun tespitini zorlaştırmaktadır. Başarısızlıkların zamanında fark edilip hesabının sorulmasına mani olan diğer sebepler, A.B.D.’nin iki okyanusla dış tehditlerden büyük ölçüde korunması ve doların uluslararası finanstaki merkezi rolü sayesinde yıkıcı sonuçların ülkede hissedilmesinin gecikmesidir. Sonuç olarak, Irak’ın işgalini savunmuş dış politika uzmanları (örn. *The New York Times* köşe yazarı Thomas L. Friedman) ortaya çıkan başarısızlığa rağmen halen liberal hegemonyanın bayraktarlığını yapabilmektedir.

Kitap aynı zamanda Amerikan halkının kendilerini doğrudan ilgilendirmeyen dış müdahalelere mesafeli tutumuna karşın bu politikalara tekrar tekrar nasıl ikna edildiğini ele almaktadır. Bu ikna süreci liberal hegemonyanın güvenlik için zaruri, görece maliyetsiz ve ahlaken gerekli olduğu mesajının dış politika zümresi tarafından sürekli olarak yayılmasına dayanmaktadır. A.B.D.’ye yönelik tehditleri ve güç kullanmanın getirilerini abartmak, diplomasiyi engelleyecek şekilde düşmanı şeytanlaştırmak

(örn. Başkan George W. Bush'un Şer Ekseni - *Axis of Evil* söylemi) ve ortaya çıkan maliyetleri (örn. asker cenazelerinin gelişini) gizlemek bu sürecin fiili unsurlarıdır. Düşünce kuruluşlarının ve medyanın önde gelen uzmanlarının askeri ve sivil bürokrasiyle aynı söylemleri paylaşmaları, "sağduyulu" politikanın ne olması gerektiği konusunda halkın kanaatini şekillendirmektedir.

Yukarıda yer verilen eleştirilerinden sonra Walt alternatif olarak, realist teoriyi temel alan denizaşırı dengeleme (*Offshore Balancing*) stratejisini önermektedir. Yazarın A.B.D.'nin geleneksel stratejisine (özellikle Monroe doktrini ve Roosevelt eki) dönüş olarak adlandırdığı denizaşırı dengeleme, ülkenin yer aldığı Batı yarıküresinde kendisine yönelik hiçbir tehdide izin vermemeyi; güvenliği için kritik gördüğü Avrupa, Kuzeydoğu Asya ve Basra Körfezi'nde bir bölgesel egemenin yükselişini engellemek için yerel güç dengesini muhafaza etmeyi; bunların dışındaki bölgelerde ise kendisine doğrudan bir tehdit gelmedikçe güç kullanmaktan kaçınmayı içermektedir. A.B.D.'nin ulusal güvenliğini korurken gereğinden fazla yurtdışı taahhütlere girmesine mani olacak bu strateji, realist görüşe uygun şekilde ülkenin kaynaklarının optimum kullanılmasına katkı sağlayacaktır.

Kitabın içerdiği kapsamlı analizlere karşın bazı eksiklikleri not edilmelidir. Walt değerlendirmelerinde, terör sonucu hayatını kaybeden Amerikan sivillerinin sayısıyla yıldırım düşmesi veya ev kazası sonucu ölenleri karşılaştırarak terörist örgütlerden gelen tehditlerin abartıldığını, dolayısıyla bunlara verilen tepkinin orantısız olduğunu ileri sürmektedir. Ancak, bu örnekleri verirken terörizmin halk üzerindeki psikolojik etkisini ve politika yapıcılarının bilgi akışı sürecinde çoğu zaman sis perdesi altında hareket ettiklerini göz ardı etmektedir. Diğer bir örnekte, "sonradan konuşmak kolay" eleştirisine karşı kendisinin de içinde bulunduğu 33 uluslararası güvenlik uzmanının Eylül 2002'de (Irak Savaşı'ndan önce) NYT'de verdikleri, 'Irak'la Savaş A.B.D.'nin Ulusal Çıkarlarına Aykırıdır' başlıklı çeyrek sayfa ilandan bahsetmektedir. Ne var ki, söz konusu ilanda, 'Saddam Hüseyin nükleer silah elde etse bile bunları A.B.D. ve İsrail'den çok büyük karşılık görmeden kullanamaz' ifadesine yer verildiğine, diğer bir deyişle, kendisinin de sis perdesi altında olduğu dönemde Irak'ın nükleer silah programı olabileceği ihtimalini yok saymadığına Walt kitabında değinmemektedir. Ayrıca, liberal hegemonya stratejisinin diğer bir karşıtı olan Başkan Trump'ın politikalarını daha kitabın yazılış tarihi itibarıyla başarısız olarak nitelendirmekte ve herhangi bir açıklamaya gerek duymadan Trump'ı "başkanlığa yakışmamakla" itham etmektedir. Önceki bölümlerdeki detaycılığıyla karşılaştırıldığında Walt'ın bu aceleciliği, Trump'ın destekçisi görünmemek yönündeki aşırı gayretine yorulabilir.

Sonuç olarak, Walt'ın tespiti, Soğuk Savaş sonrası A.B.D. dış politikasının başarısızlığının ve sebep olduğu yıkımların tesadüfi değil, gerçekçi olmayan beklentiler, kibir ve kötü politika seçimlerinin sonucu olduğu şeklindedir. Sadece örnekler vermekle yetinmeyip kişiler ve kurumlar bazında zengin bir süreç akışı sunması itibarıyla bu kitap emsali az bulunur bir eser olarak ortaya çıkmaktadır. Genel okuyucuya açık dili (henüz Türkçe'ye çevrilmemiştir) ve günümüzdeki uluslararası sistem tartışmalarına ışık tutması, kitabın dış politikaya ve uluslararası ilişkilere meraklı her kesim için başucu kaynağı olmasını mümkün kılmaktadır.